

70 שנה להכרזה לכל באי עולם בדבר זכויות האדם

מערך שיעור לכיתות ט'-יב'

אנשי ונשות חינוך יקרים,

השנה אנו מציינים 70 שנה לחתימת ההכרזה בדבר זכויות האדם. ב-10/12/1948 התקבלה בעצרת הכללית של האו"ם ההכרזה לכל באי עולם בדבר זכויות האדם – המסמך האוניברסלי המהווה את הבסיס להגנה על זכויות אדם ברחבי העולם.

ההכרזה נכתבה לאחר שחזו עיני כל העולם בזוועות שיצרו שתי מלחמות עולם, אשר פגעו אנושות בזכויותיהם של מיליוני בני אדם – נשים, גברים וילדים.

וכך נפתחת ההכרזה:

"היות והכרה של הכבוד הטבוע ושל הזכויות השוות והבלתי ניתנות להפרה של כל החברים במשפחת האדם הוא הבסיס לחופש, צדק ושלוה בעולם".

זהו משפט רווי משמעות – על הכרה, כבוד, זכויות, שוויון ועל האדם – שהוא לב העניין - , כל אדם המבקש לחיות באופן חופשי וצודק בעולמו. מנסחי ההכרזה העמידו לנגד עיניהם חלום ובו מדינות העולם פועלות בשיתוף פעולה ובידידות על מנת להגן על זכויות האדם של אזרחיהן, מתוך הכרה בכוחן ובגבולותיו.

בעקבות המעשה ההיסטורי פנתה עצרת האו"ם לכל המדינות החברות לפרסם את נוסח ההכרזה, "כדי שכל יחיד וכל גוף חברתי ישווה תמיד לנגד עיניו וישאף לטפח, דרך לימוד וחינוך, יחס של כבוד אל הזכויות ואל החירויות הללו...".

אנו רואים חשיבות רבה בעבודה חינוכית בנושא זכויות האדם, על מנת להעלות את מודעות התלמידים/ות לקיומן, למהותן ולאופן שבו ניתן לממשן. זאת, הן בהתייחס לזכויותיהם שלהם והן בהתייחס לזכויותיו של האחר.

מזה שבעים שנה עושה האנושות מאמץ לקדם את השמירה על זכויות האדם, לעתים בהצלחה, ולעתים עומדת נוכח הפרות זכויות אדם קשות במקומות שונים בעולם ומתקשה להאמין כי אלו פני הדברים.

בין שלל התפקידים שעבודת החינוך מזמנת לנו, ביכולתנו להטמיע היבטים של זכויות אדם בעבודה היום יומית, בשיעורים בתחומי דעת שונים, בעבודה החברתית בכיתה ובבית הספר וכמובן בדוגמה האישית שאנו מציבים לתלמידים ולתלמידות.

מערך השיעור שלפניכם/ן מציע פתיחה לנושא 70 שנה להכרזת זכויות האדם. בדף הנחיתה באתר המטה לחינוך אזרחי תוכלו למצוא קישורים למערכים שונים בנושאי זכויות האדם, על פי הזכויות המנויות בהכרזה. כך תוכלו לבחור באילו זכויות להעמיק, לאורך כל שנת הלימודים.

בברכת יום זכויות אדם שמח לכולנו,

מחלקת החינוך

האגודה לזכויות האזרח בישראל

מערך שיעור בנושא 70 שנה להכרזה לכל באי עולם בדבר זכויות האדם

נושא:

מערך שיעור לכבוד 70 שנים לחתימת ההכרזה לכל באי עולם בדבר זכויות האדם.
מערך השיעור יעסוק ברקע להכרזה, נוסח ההכרזה, והחיבור האישי של התלמידים לחלקים שונים מההכרזה.

מטרות:

לערוך היכרות עם ההכרזה, נסיבות פרסומה ותוכנה.
לעורר חיבור רגשי לתכנים בהכרזה, ומודעות לחשיבות השמירה על זכויות אדם, גם בימינו.

קהל היעד:

כיתות ט'-יב'

עזרים:

1. מצגת המלווה את השיעור
2. נוסח ההכרזה במסמך PDF

מהלך השיעור:

1. חלק ראשון – 10 דקות.

שקף ראשון: [סרטון](#) לפתיחת השיעור. הסרטון מתאר באופן איורי ונגיש את ההיסטוריה של זכויות האדם, עד לימינו אנו. מיד לאחר הצפייה יש לעבור לשקופית הבאה.
לפני הצפייה ניתן לכוון את התלמידים/ות לשים לב לנקודות הבאות:
א. מה המסר העיקרי שמעביר הסרטון?
ב. האם שמתם לב להתרחשות שחזרה על עצמה לאורך ההיסטוריה? מהי? (למורה – בני אדם דרשו את חירותם, זכויותיהם ועצמאותם מאז ומעולם).

2. חלק שני – 10 דקות.

שקף שני: התאריכים 1945, 1948, 2018 ו-2078 מופיעים בשקופית. קישור מוביל מהן לתמונה המייצגת את המשמעות של אותה שנה. נקודת המוצא היא כי התלמידים הבחינו בשנים אלו המופיעות בסרטון שפתח את השיעור.

שקף שלישי - שאלות לפתיחה:

- א. ההכרזה לכל באי עולם בדבר זכויות האדם נחתמה ב-10 לדצמבר 1948, שנים ספורות לאחר תום מלחמת העולם השנייה. מה לדעתכן הקשר בין שני האירועים האלו?
- ב. מתי לדעתכם חשוב או חיוני לשמור על זכויות אדם? האם רק בעת שלום? או גם בעת מלחמה? מדוע?
- ג. מדוע היה צורך באירוע כה מזעזע על מנת שאומות העולם יפעלו להגנה בינלאומית על זכויות האדם? מדוע?

3. חלק שני – 5 דקות עבודה עצמית, 15-20 דקות דיון כיתתי.

שקף חמישי: בשקף זה מופיעים ביטויים מרכזיים מתוך ההכרזה. כל תלמיד/ה מתבקש לכתוב לעצמו שלושה ביטויים מתוך המצגת. אחד שהוא מתחבר אליו מאוד, אחד שהוא אדיש אליו, אחד שאינו מתחבר אליו. לאחר מכן יוכלו התלמידים לשתף – מדוע התחברו או לא לביטוי זה או אחר. בתשובתם יתייחסו למשמעות המילולית של הביטוי אותו בחרו ולמשמעות האישית עבורם, במידה וישנה (המשמעות האישית יכולה לנבוע מחוויה אישית או מחיבור מיוחד לנושא).

שאלות לדיון:

- א. האם הזכויות הכלולות בהכרזה, שנכתבו לפני 70 שנה, רלוונטיות לימינו?
- ב. ספרו על מקרים בהם מופרות או ממומשות הזכויות המנויות בהכרזה, מהיכרות אישית או מסיפורים בתקשורת.

4. חלק שלישי – 20 דקות

שקף שישי: זכויות האדם, 70 שנה לאחר חתימת ההכרזה. מטרת הדיון היא להמחיש כי זכויות האדם עדיין אינן מוגנות באופן מלא, וכי מאבקים שונים מתנהלים בעולם על מנת לממשן, עד ימינו אנו.

בשקף זה מופיעים חלק מהביטויים שהופיעו בשקף השלישי, כאשר כל ביטוי הוא קישור לכתבה באותו נושא. כך, מופיעים קישורים לכתבות בנושא הזכות לחינוך, הזכות לשוויון, הזכות לחיים, הזכות למשפט הוגן ועוד. לבחירתה של כל מורה – ניתן להיכנס לשתיים או שלוש כתבות בהתאם לפרק הזמן אותו ניתן להקדיש לנושא, ולערוך דיון על רלוונטיות המושגים והביטויים המופיעים בהכרזה, כאשר המסר הוא שלמרות העובדה שחלפו 70 שנה מאז חתימת ההכרזה, הנושאים המנויים בה והזכויות עליה היא מגנה עדיין אקטואליות.

5. חלק רביעי - 10 דקות עבודה עצמית, 15 דקות דיון כיתתי.

שקף שביעי:

התלמידים/ות יתבקשו לבחור 3 מתוך הביטויים המופיעים בהכרזה עצמה או בשקף מספר 4, ולחבר באמצעותם משפטים חדשים, בעלי משמעות בעיניהם. כך, ייווצרו משפטים המשקפים את תפיסת זכויות האדם של התלמידים/ות.

שאלות לדין:

- א. שאלת סדר העדיפויות – כפי שכל תלמיד/ה בחרו זכויות וביטויים שונים וסדר העדיפויות של כל אחד היה שונה, כך לכל מדינה ולכל אדם תפיסת זכויות אדם שונה במקצת, וישנו פער בין יישום ומימוש הזכויות. איך לדעתכם ניתן להתגבר על קושי זה?
- ב. האם ההכרזה יצרה סדר עדיפויות בין הזכויות השונות?
- ג. למתקדמים: במקום הפעילות סעיף א', ניתן לקיים פעילות מורכבת יותר. יש לחלק את הכיתה לקבוצות בנות ארבעה-חמישה משתתפים, כאשר כל קבוצה יוצרת משפט מ-3 ביטויים מההכרזה. כך הם נאלצים לקיים דיון ולהסכים על סדר עדיפויות משותף שייצג את הרצונות והצרכים של כולם.

6. חלק חמישי – 10 דקות.

שקופיות 8-9: ישראל וההכרזה, ישראל וחוקים המגנים על זכויות האדם.

שאלה לדין:

האם חוק יכול לפגוע בזכויות אדם? תנו דוגמא לחוק כזה.

7. חלק שישי – 10 דקות

שקף 10: מהם הכלים הנוספים שבאמצעותם ניתן להגן על זכויות אדם?

שאלות לדין:

- א. מה אומרת ההכרזה לגבי חובות האדם? קראו את סעיף 29 להכרזה. מה הקשר בין הגנה על זכויות אדם לחובותיו של אדם כלפי הכלל?
- ב. למורה: הסולידריות בין בני האדם היא תנאי הכרחי לשמירה על זכויות האדם. חשוב להשמיע קול גם ובמיוחד כאשר מופרות זכויותיו של האחר, גם על מנת לסייע אחד לשניה, וגם כיוון שביום מן הימים ייתכן שזכויותינו יופרו, ונרצה שהכלל יעמוד לצידנו.

8. סיכום:

בשיעור זה הוצגה הכרזת זכויות האדם של האו"ם, ונערך דיון אודות נסיבות חתימתה, מימוש הזכויות המנויות בה, אז והיום, ונוצר חיבור אישי של התלמידים לנושא.

שאלה לדין:

מה המסר העיקרי שניתן ללמוד מיום זכויות האדם, מההכרזה עצמה, מהמציאות של ימינו? למורה – המסר האוניברסלי, שנגזר מאירועים שניתן לראותם כפרטיקולריים, הוא משמעותי ביותר. כלומר, נעמוד על המשמר על מנת שזכויות אדם יהיו מוגנות עבור כל בני אדם, בכל מקום בעולם.